

Сергій Швидюк
*кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політології та державного управління
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

РОЛЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ПІДВИЩЕННІ СТІЙКОСТІ ГРОМАД УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Стійкість як ключова концепція в дослідженнях безпеки, державного управління та політології набуває особливої актуальності в контексті російської агресії проти України. Ця проблематика привернула увагу широкого кола українських дослідників, які розглядали її з різних аспектів та в різних контекстах.

Зокрема, питання адаптації внутрішньо переміщених осіб у приймаючих громадах та роль місцевого самоврядування в цьому процесі досліджували Г. Возняк, О. Мульска, О. Другов, Х. Патицька та Д. Сороковий [9]. Їхня робота висвітлює важливість ефективного управління на місцевому рівні для забезпечення соціальної стійкості в умовах війни. Ю. Уманців та Д. Шкуропадська [8]. зосередили свою увагу на національній стійкості України в умовах воєнного стану, аналізуючи економічні та управлінські аспекти цього феномену. Їхнє дослідження дає змогу краще зрозуміти механізми, що дозволяють державі функціонувати в екстремальних умовах. М. Рабінович, Т. Брік, А. Даркович [7]. та інші провели ґрунтовне дослідження ролі місцевого самоврядування у забезпеченні стійкості України перед російським вторгненням. Їхня робота підкреслює важливість децентралізованих структур управління для національної стійкості. В. Химинець, А. Головка, І. Синетар та К. Дзюкевіч [3]. звернули увагу на

необхідність адаптації стратегічного планування регіонального та місцевого розвитку до нових військово-політичних викликів. Це дослідження є особливо актуальним в контексті післявоєнного відновлення та розвитку України. Комплексне дослідження національної стійкості було проведено науковцями Національного інституту стратегічних досліджень, зокрема О. Резніковою у її монографії «Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища» [2]. Ця праця надає теоретичне підґрунтя для розуміння концепції національної стійкості та її практичного застосування в українському контексті.

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну у лютому 2022 року стало безпрецедентним викликом для системи місцевого самоврядування, яка на той момент перебувала на завершальному етапі масштабної реформи децентралізації. Ця реформа, започаткована у 2014 році, відіграла вирішальну роль у формуванні спроможності місцевого самоврядування ефективно реагувати на виклики воєнного часу та забезпечувати стійкість громад в умовах кризи.

Процес децентралізації, який передбачав передачу значних повноважень та ресурсів від центральних органів влади до місцевих громад, створив підґрунтя для формування самодостатніх територіальних одиниць з розширеними можливостями самоврядування. Це дозволило органам місцевого самоврядування (ОМС) оперативно та гнучко реагувати на нові виклики, що постали з початком повномасштабної війни.

Експерти відзначають, що «стійкість тилу в перші місяці війни значною мірою забезпечено успіхом децентралізації, яка відбувалася в попередні роки, та створенням спроможних самоврядних територіальних громад» [1, с. 7]. Децентралізація надала органам місцевого самоврядування більше повноважень, ресурсів та відповідальності, що дозволило їм оперативно та ефективно реагувати на кризові ситуації. Зокрема, розширені фінансові можливості та управлінська автономія дали змогу громадам швидко мобілізувати ресурси для вирішення нагальних проблем, пов'язаних з безпекою, соціальним захистом та підтримкою критичної інфраструктури.

Вплив російської агресії проти України на місцеве самоврядування суттєво різниться залежно від географічного розташування громад. Доцільно виокремити три основні категорії територіальних одиниць: громади в зоні активних бойових дій, громади в прифронтній зоні та громади в тилу.

На територіях активних бойових дій функції місцевого самоврядування виконують військові адміністрації. Натомість на територіях, віддалених від лінії фронту, повноваження ОМС розширилися. Зокрема, сільські, селищні та міські голови у громадах, де не ведуться бойові дії та не сформовано військову адміністрацію, отримали додаткові повноваження для оперативного вирішення нагальних питань життєдіяльності громад [5, с. 401].

Виклики для громад і місцевого самоврядування в умовах війни

Триваюча російсько-українська війна поставила перед ОМС низку складних і

взаємопов'язаних викликів, які потребують невідкладного вирішення. Передусім, це масштабні руйнування житлового фонду та об'єктів критичної інфраструктури, що суттєво ускладнюють надання базових послуг населенню. Паралельно з цим відбуваються значні демографічні зміни, спричинені масовим внутрішнім переміщенням громадян та виїздом частини населення за кордон.

Серйозних потрясінь також зазнала економічна сфера Припинення діяльності одних підприємств та вимушена релокація інших призвели до дестабілізації економічної ситуації в громадах, що негативно позначилося на наповненні місцевих бюджетів. Додатковим викликом стала енергетична криза, яка змушує місцеву владу активно шукати альтернативні джерела енергії та оптимізувати її споживання. Не менш гострою є проблема безпеки. Підвищені загрози життю та здоров'ю громадян вимагають від ОМС посилення заходів цивільного захисту та налагодження ефективної координації з військовими та правоохоронними органами.

Комплексний характер цих проблем спонукає органи місцевого самоврядування до розробки інноваційних та адаптивних стратегій управління в кризових умовах. Це передбачає впровадження гнучких механізмів прийняття рішень, оптимізацію розподілу обмежених ресурсів, розвиток міжмуніципального співробітництва та посилення комунікації з громадою, активно залучаючи її до процесів ухвалення рішень.

У цих умовах органи місцевого самоврядування набувають ключової ролі у забезпеченні енергетичної стійкості громад. Їхнім першочерговим завданням стає піклування про безперебійне енергопостачання об'єктів критичної інфраструктури, таких як лікарні, школи, дитячі садочки, системи водопостачання та теплогенерації.

Хоча ефективно вирішення цих проблем потребує комплексних урядових рішень, ініціатива та активна позиція місцевого самоврядування є необхідною умовою успіху. Зокрема, органи місцевого самоврядування можуть ініціювати та впроваджувати проекти з децентралізації систем енергогенерації та використання альтернативних джерел енергії. У цьому контексті набуває актуальності ідея створення автономних енергетичних регіонів в Україні [4].

Ця концепція передбачає формування самодостатніх енергетичних систем на рівні окремих громад або їх об'єднань, що здатні забезпечувати власні потреби в енергії та мінімізувати залежність від централізованих мереж. Такий підхід не лише підвищить енергетичну стійкість громад, але й сприятиме їхній екологічній модернізації. Впровадження сучасних технологій відновлюваної енергетики, таких як сонячні панелі, вітрогенератори чи біогазові установки, може стати важливим кроком у забезпеченні енергетичної незалежності та стійкості громад.

Особливу увагу слід приділити забезпеченню енергетичної стійкості критично важливих об'єктів соціальної інфраструктури. Для лікарень, шкіл та об'єктів водопостачання необхідно розробити та впровадити комплексні плани резервного енергозабезпечення, які можуть включати встановлення автономних

генераторів, систем акумулювання енергії та впровадження енергоефективних технологій.

Таким чином, перехід до децентралізованої моделі енергозабезпечення стає не лише технічним завданням, але й важливим аспектом підвищення загальної стійкості громад в умовах сучасних викликів. Це вимагає активної співпраці між органами місцевого самоврядування, центральною владою, бізнесом та громадськістю для розробки та реалізації ефективних стратегій енергетичної безпеки на місцевому рівні.

Українські громади зіткнулися з безпрецедентними демографічними викликами внаслідок російської агресії. Ці виклики характеризуються складною динамікою, що включає масовий виїзд частини населення в інші регіони країни або за кордон, мобілізацію значної кількості працездатного населення, у тому числі фахівців, яких складно замінити, а також приплив великої кількості внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Така ситуація призводить до значних демографічних перекосів та вимагає від органів місцевого самоврядування розробки нових дієвих підходів до управління людськими ресурсами громади.

Особливої уваги потребує проблема інтеграції ВПО. Згідно з дослідженнями, значна частина переміщених осіб не бачить свого довгострокового майбутнього у нових громадах, що призводить до їх слабкої інтеграції в місцеве економічне та соціальне життя. На це вказують Г. Возняк зі співавторами, наводячи приклад Підберезівської громади на Львівщині. За даними їхніх опитувань 68,4% представників місцевого самоврядування вважають, що більшість ВПО розглядають громаду лише як тимчасове місце перебування і прагнуть повернутися до місця колишнього проживання [9, с. 324].

Ця ситуація створює подвійний виклик для приймаючих громад. З одного боку, вона призводить до додаткового навантаження на соціальні служби та інфраструктуру. З іншого боку, невизначеність щодо тривалості перебування ВПО ускладнює повноцінне використання їхнього потенціалу для розвитку місцевої економіки.

У цьому контексті органи місцевого самоврядування мають розробити ефективні стратегії інтеграції ВПО, які б враховували як короткострокові, так і довгострокові перспективи. Ці стратегії повинні виходити за межі простого забезпечення базових потреб і створювати умови для повноцінної участі ВПО в економічному та соціальному житті громад.

Ключовими елементами таких стратегій можуть бути:

1. Створення програм професійної перепідготовки та підвищення кваліфікації, орієнтованих на потреби місцевого ринку праці.
2. Розробка механізмів підтримки підприємницьких ініціатив ВПО, включаючи надання пільгових кредитів та консультативну підтримку.
3. Впровадження програм соціальної адаптації, які б сприяли налагодженню зв'язків між ВПО та місцевим населенням.

4. Забезпечення доступу ВПО до якісної освіти та медичних послуг на рівні з місцевим населенням.

5. Розробка програм тимчасового та постійного житла для ВПО, які б стимулювали їх довгострокову інтеграцію в громаду.

Важливим аспектом успішної інтеграції ВПО є подолання упередженого ставлення місцевого населення. Для цього органи місцевого самоврядування можуть проводити інформаційні кампанії, організовувати культурні заходи та створювати платформи для діалогу між різними групами населення

Ефективне використання людського капіталу ВПО може стати важливим фактором розвитку регіональної економіки. Багато ВПО мають цінні навички та досвід, які можуть бути корисними для розвитку місцевих підприємств та установ. Органи місцевого самоврядування можуть сприяти цьому процесу шляхом створення баз даних професійних навичок ВПО та сприяння їх працевлаштуванню в місцевих компаніях.

Ще одним фактором національної стійкості в умовах війни є економічна стабільність територіальних громад. За таких обставин місцеві органи влади стають ключовими суб'єктами у підтримці економічної активності. Їхня діяльність зосереджується на двох основних векторах: збереженні існуючого підприємництва та стимулюванні нових економічних ініціатив.

Пріоритетним завданням для органів місцевого самоврядування є створення сприятливого середовища для розвитку малого та середнього бізнесу. Це завдання набуває особливої ваги з огляду на нову структуру розподілу трудових ресурсів та зростаючий попит на продукцію як для цивільних, так і для військових потреб.

Реалізація цього завдання передбачає комплекс заходів. По-перше, необхідна оптимізація адміністративних процедур, що дозволить спростити процеси реєстрації та ведення бізнесу. По-друге, важливим є надання фахової консультаційної підтримки підприємцям, особливо на початкових етапах розвитку їхнього бізнесу. По-третє, створення відповідної інфраструктури, зокрема бізнес-інкубаторів та коворкінг-просторів, сприятиме формуванню сприятливого бізнес-середовища та стимулюватиме розвиток інноваційного підприємництва.

Особливу увагу органи місцевого самоврядування мають приділяти підтримці підприємств, що функціонують у стратегічно важливих для громади галузях. Це можуть бути підприємства, які забезпечують базові потреби населення, створюють значну кількість робочих місць або мають потенціал для імпортозаміщення. Підтримка таких підприємств може включати пільгові умови оренди комунального майна, сприяння в отриманні кредитів чи грантів, а також допомогу у пошуку партнерів та виході на нові ринки.

Такий підхід дозволить не лише стимулювати економічний розвиток громад в умовах воєнного часу, але й закласти основи для їхнього сталого розвитку у післявоєнний період. Крім того, підтримка місцевого бізнесу сприятиме зміцненню економічної стійкості громад та підвищенню їхньої спроможності протистояти

зовнішнім викликам.

Залучення інвестицій в умовах воєнного стану є складним, але реалістичним завданням. Місцева влада може зосередити зусилля на розробці інвестиційних паспортів громад, впровадженні механізмів державно-приватного партнерства та налагодженні ефективної комунікації з потенційними інвесторами, включаючи міжнародні донорські організації та діаспору.

Створення нових робочих місць набуває особливої актуальності з огляду на необхідність соціально-економічної інтеграції внутрішньо переміщених осіб та демобілізованих військовослужбовців. Це може реалізовуватися через програми професійної перекваліфікації, підтримку соціального підприємництва та стимулювання розвитку перспективних секторів економіки.

У цьому контексті важливо утримувати баланс між стимулюванням економічного розвитку та забезпеченням базових потреб населення в умовах ресурсних обмежень. Це вимагає виваженого бюджетного планування, раціональної пріоритизації видатків та імплементації інноваційних підходів до оптимізації витрат.

Забезпечення безпеки громад в умовах військового конфлікту охоплює ширший спектр завдань порівняно з мирним часом. Окрім традиційних аспектів, таких як запобігання злочинності, виникають специфічні воєнні загрози: захист від обстрілів і бомбардувань, протидія диверсійній діяльності та роботі інформаторів противника.

За цих обставин ефективна співпраця між органами місцевого самоврядування та правоохоронними структурами стає необхідною умовою для запобігання злочинності та підтримання громадського порядку. Одночасно, організація дієвої системи цивільного захисту набуває критичного значення. Це включає створення та належне обладнання укриттів, а також систематичне навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях.

Підтримка місцевих формувань територіальної оборони виконує подвійну функцію: підвищує обороноздатність громади та створює додаткові можливості для соціальної інтеграції і згуртованості.

Варто наголосити, що ефективна діяльність у сфері безпеки має значний вплив на зміцнення соціальної згуртованості та довіри до владних інституцій [6, 95]. Коли громадяни відчують себе захищеними і спостерігають результативну роботу місцевої влади у забезпеченні їхньої безпеки, це сприяє формуванню позитивного ставлення до органів місцевого самоврядування та стимулює підвищення рівня громадянської активності.

Наступним фактором забезпечення стійкості громад є ефективна взаємодія органів місцевого самоврядування з іншими рівнями влади та міжнародними партнерами. Ця взаємодія має багатовимірний характер і вимагає від місцевої влади вміння балансувати між різними інтересами та пріоритетами.

У відносинах з центральною владою місцеве самоврядування виступає в ролі

посередника, який забезпечує ефективну реалізацію державної політики на місцевому рівні. Це включає впровадження загальнонаціональних програм, адаптацію державних ініціатив до місцевих умов та забезпечення зворотного зв'язку щодо ефективності цих програм. Водночас, органи місцевого самоврядування мають активно відстоювати інтереси своїх громад, доносячи до центральної влади інформацію про специфічні місцеві потреби та проблеми.

Співпраця з обласними та районними органами влади вимагає налагодження ефективних механізмів координації та обміну інформацією. Це особливо важливо в контексті розподілу ресурсів, планування інфраструктурних проєктів та реагування на надзвичайні ситуації.

Взаємодія з міжнародними партнерами набуває особливого значення не лише з огляду на війну, і перспективи післявоєнного відновлення, а й на європейську інтеграцію України. Місцева влада має активно залучати міжнародну технічну та фінансову допомогу, брати участь у програмах обміну досвідом та кращими практиками. Важливо при цьому забезпечити прозорість та ефективність використання міжнародної допомоги, що сприятиме зміцненню довіри партнерів та залученню додаткових ресурсів.

Для підвищення ефективності цієї взаємодії органам місцевого самоврядування рекомендується:

6. Розробити чітку стратегію комунікації з різними рівнями влади та міжнародними партнерами, визначивши ключові пріоритети та потреби громади.

7. Створити спеціалізовані підрозділи або призначити відповідальних осіб для координації взаємодії з різними партнерами.

8. Активно брати участь у роботі асоціацій місцевого самоврядування, які можуть виступати ефективним інструментом для лобіювання інтересів громад на національному рівні.

9. Розвивати компетенції працівників органів місцевого самоврядування у сфері проектного менеджменту, міжнародної співпраці та стратегічного планування.

10. Забезпечити прозорість та підзвітність у використанні ресурсів, отриманих від центральної влади та міжнародних партнерів.

11. Розвивати горизонтальні зв'язки з іншими громадами для обміну досвідом та реалізації спільних проєктів.

Важливо підкреслити, що ефективна взаємодія з різними партнерами вимагає від місцевої влади гнучкості, дипломатичності та стратегічного мислення. Здатність знаходити баланс між різними інтересами, ефективно комунікувати потреби громади та демонструвати результати роботи є ключовими факторами успіху в цій сфері. Така багаторівнева взаємодія не лише сприяє залученню додаткових ресурсів та експертизи для вирішення місцевих проблем, але й підвищує інституційну спроможність органів місцевого самоврядування, зміцнює їхню роль у системі державного управління та сприяє інтеграції України в міжнародні структури на

рівні місцевих громад.

З огляду на це, ефективна взаємодія з іншими рівнями влади та міжнародними партнерами є не просто важливим аспектом роботи місцевого самоврядування, а й стратегічним інструментом забезпечення стійкості та розвитку громад в умовах війни та післявоєнного відновлення.

Висновки

Стійкість місцевого самоврядування в умовах триваючої російської агресії є важливим компонентом національної стійкості України. Органи місцевого самоврядування стикаються з низкою безпрецедентних викликів, серед яких руйнування інфраструктури, демографічні зрушення, економічна нестабільність, проблеми енергозабезпечення, загрози безпеці.

Для підвищення енергетичної стійкості громад необхідним є перехід до більш децентралізованої моделі енергозабезпечення. Це вимагає активної участі органів місцевого самоврядування у розробці та впровадженні інноваційних рішень у сфері енергетики.

Інтеграція внутрішньо переміщених осіб постає як комплексне завдання, що потребує розробки багатовимірних стратегій, які б охоплювали професійну перепідготовку, підтримку підприємницьких ініціатив, культурну та соціальну адаптацію. Ефективне використання людського капіталу ВПО може стати важливим фактором розвитку регіональної економіки.

Забезпечення економічної стабільності громад вимагає створення сприятливого середовища для розвитку бізнесу, активного залучення інвестицій та стимулювання створення нових робочих місць. При цьому важливо знайти баланс між економічним розвитком та забезпеченням базових потреб населення в умовах обмежених ресурсів.

Забезпечення безпеки громад в умовах війни вимагає комплексного підходу, що включає тісну співпрацю з правоохоронними органами, розвиток системи цивільного захисту та підтримку формувань територіальної оборони. Ці заходи також сприяють зміцненню соціальної згуртованості та довіри до влади.

Ефективна взаємодія органів місцевого самоврядування з центральною владою, регіональними органами та міжнародними партнерами сприяє підвищенню стійкості громад. Це вимагає розробки чіткої стратегії комунікації, створення спеціалізованих підрозділів та розвитку відповідних компетенцій у працівників органів місцевого самоврядування.

Таким чином, забезпечення стійкості місцевого самоврядування в умовах війни є багатоаспектним завданням, яке вимагає системного підходу, інноваційних рішень та ефективної співпраці на всіх рівнях. Подальші дослідження в цій сфері мають зосередитися на розробці конкретних механізмів та інструментів підвищення стійкості громад, враховуючи унікальний досвід України у протистоянні агресії та збереженні функціональності держави в екстремальних умовах.

Список використаних джерел:

1. Місцеве самоврядування як чинник стійкості тилу: аналіт. доп. / [В. Г. Потапенко, В. О. Баранник, Н. В. Бахур та ін.]; за ред. В. Г. Потапенка. Київ : НІСД, 2023. 54 с. DOI:10.53679/NISS-analytrep.2023.02.
2. Резнікова О. О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища. Київ : НІСД, 2022. 532 с. DOI:10.53679/NISS-book.2022.01.
3. Химинець В., Головка А., Синетар І. та ін. Адаптація стратегування регіонального та місцевого розвитку до військово-політичних викликів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. (Серія "Міжнародні економічні відносини та світове господарство"). № 43. С. 150–154. DOI:10.32782/2413-9971/2022-43-26.
ценко В. В., Могильна К. О. Економічні та соціальні аспекти створення автономних енергетичних регіонів в Україні. *Енергетика: економіка, технології, екологія*. 2023. № 4. С. 150–157. URI: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/63049>.
5. Kovalchuk V. Features of the functioning of local government bodies during the period of martial law in Ukraine. *Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Series: Legal Sciences*. 2023. Vol. 10, No. 4(40). P. 398-405. DOI: <https://doi.org/10.23939/law2023.40.398>
6. Kurnyshova Y. Ukraine at War: Resilience and Normative Agency. *Central European Journal of International and Security Studies*. 2023. Vol. 7, Issue 2. P. 80–110. DOI:10.51870/UXXZ5757.
7. Rabinovych M., Brik T., Darkovich A. et al. Explaining Ukraine's resilience to Russia's invasion: The role of local governance. *Governance*. 2023. P. 1–20. DOI:10.1111/gove.12827.
8. Umantsiv Y., Shkuropadska D. National resilience of Ukraine under the martial law. *SCIENTIA FRUCTUOSA*. 2023. Vol. 151, Issue 5. P. 4–19. DOI:10.31617/1.2023(151)01.
9. Voznyak H., Mulcka O., Druhov O. et al. Adaptation of internally displaced persons in host communities under conditions of war in Ukraine: The role of local governments. *Problems and Perspectives in Management*. 2023. Vol. 21(2). P. 323–335. DOI:10.21511/ppm.21(2).2023.32.

УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ВИКЛАДАЧІВ І ДОСЛІДНИКІВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ
ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ЧЕРНІВЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЄС- СХІДНЕ ПАРТНЕРСТВО
В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ЗМІН І БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ:
МОЖЛИВОСТІ ТА НОВІ ФОРМАТИ СПІВПРАЦІ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
У РАМКАХ ПРОЄКТУ
«ЄС-СХІДНЕ ПАРТНЕРСТВО: МАЙБУТНІ ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ СПІЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ
АКАДЕМІЧНИХ ТА ГРОМАДСЬКИХ СПІЛЬНОТ В УКРАЇНІ»
620395-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-SUPPA-EU-EaP

Чернівці
6-7 червня 2024 р.

*За повного або часткового використання матеріалів збірника
посилання на видання обов'язкове.*

*Матеріали надруковані методом прямого відтворення тексту,
наданого авторами, які несуть відповідальність за його
достовірність, зміст і стилістику, за правильне цитування джерел
та посилання на них.*

*Організаційний комітет не несе відповідальності за погляди,
висловлені авторами матеріалів.*

ЄС- СХІДНЕ ПАРТНЕРСТВО В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ЗМІН І БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ: МОЖЛИВОСТІ ТА НОВІ ФОРМАТИ СПІВПРАЦІ: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернівці, 6-7 червня 2024 р.). – Українська Асоціація Викладачів і Дослідників Європейської Інтеграції; Київ. 2024. – 174 с.

У збірнику вміщені тези учасників міжнародної науково-практичної конференції, метою якої було: сприяти поглибленому вивченню ключових досягнень у діяльності Східного партнерства та ґрунтовній дискусії щодо його подальших змін і перспектив трансформацій в умовах нових геополітичних і безпекових реалій; стимулювати обмін здобутим досвідом, генеруванню нових ідей та започаткування інноваційних проєктів, спрямованих на ефективне використання переваг взаємодії з ЄС для протидії повномасштабній збройній агресії росії проти України; забезпечити академічну комунікативну платформу для обміну думками, здійснення аналізу поточного стану та осмислення внеску Східного партнерства для розбудови конструктивної взаємодії учасників цієї ініціативи.

Збірник матеріалів підготовлено та видано за кошти проєкту Асоціації: «ЄС-Східне партнерство: майбутні шляхи активізації спільних ініціатив академічних та громадських спільнот в Україні» 620395-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-SUPPA-EU-EaP, що здійснюється за підтримки Програми Еразмус+ на прямих ім. Жана Монне.

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflect the view of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Збірник розміщено на сайті: aprei.com.ua

© Українська Асоціація Викладачів
і Дослідників Європейської Інтеграції, 2024

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ КРАЇН СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА: ВІД ФОРМАТУ СУСІДСТВА ДО ПОВНОПРАВНОГО ЧЛЕНСТВА	6
Anatoliy Kruglashov UKRAINE ON THE WAY FROM PARTNERSHIP TO THE MEMBERSHIP OF THE EU	6
Ігор Тодоров СХІДНЕ ПАРТНЕРСТВО В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	10
Elena Condorachi REPUBLIC OF MOLDOVA: JOURNEY TO EUROPE – A TALE OF ASPIRATION AND TRANSFORMATION WITHOUT BORDERS	14
Olga Borysowa, Denys Rudnik DIE ERWEITERUNGS- UND VERTIEFUNG MODELLE FÜR EUROPÄISCHE UNION	20
Ярина Турчин, Ольга Івасечко, Олег Цебенко СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНА-ЄС У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ «GLOBAL GATEWAY»	25
Леся Корольчук РОЛЬ ІНІЦІАТИВИ СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	29
Daryna Dvornichenko WOMEN’S PARTICIPATION IN POLITICS IN GEORGIA, MOLDOVA AND UKRAINE	33
Наталія Нечаєва-Юрійчук ВИБОРИ-2024 ЯК ВИКЛИК ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ІНТЕГРАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ГРУЗІЇ ТА РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА)	37
Євгенія Юрійчук, Олександр Фесенко ЦИФРОВІЗАЦІЯ ВИБОРІВ І РЕФЕРЕНДУМІВ В УКРАЇНІ: ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ	42
Василь Зеленко, Наталія Зеленко СИСТЕМА КООРДИНАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ЄС ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРИЄДНАННЯ УКРАЇНИ	46
Оксана Бондар-Підгурська, Віталій Донченко, Лутфі Аблякімов ПРІОРИТЕТИ СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК ПЛАЦДАРМ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ЗАСАДАХ ІНДУСТРІЇ 4.0 ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ	50
Andrei Gustiuc, Ludmila Gustiuc INSTITUTIONAL INTEGRITY AND ANTI-CORRUPTION PRACTICES – CHALLENGES TO THE NATIONAL SECURITY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA AT THE OPENING STAGE OF NEGOTIATIONS FOR ACCESSION TO THE EUROPEAN UNION	54
Lilia Gîrla, Mariana Grama CRIMINAL MISDEEDS OF EXTREMISM AND TERRORISM IN THE STRUCTURE OF CRIMINAL LAW OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA	62

Irina Gavzer Ion INNOVATIVE METHODOLOGIES IN INVESTIGATING AND COUNTERING HUMAN TRAFFICKING: PERSPECTIVES FOR EU-EAST COOPERATION	66
Doina-Cezara Galan LEGISLATIVE MODELS FOR CRIMINALISING SEXUAL OFFENCES INTERNATIONALLY	70
Renița Gheorghe THE APPLICATION OF THE MARGIN OF APPRECIATION DOCTRINE IN CRIMINAL LAW	74

РОЗДІЛ 2

АМБІВАЛЕНТНІСТЬ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ: РОЛЬ ЄС ТА СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА У ПРОТИСТОЯННІ РОСІЙСЬКІЙ ПОВНОМАСШТАБНІЙ ВІЙНІ ПРОТИ УКРАЇНИ	81
---	-----------

Алла Киридон, Сергій Троян ЕТАПИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	81
Олег Пошедін РОЛЬ СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА У СПІЛЬНІЙ ЗОВНІШНІЙ І БЕЗПЕКОВІЙ ПОЛІТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	87
Svetlana Slusarenco THE SECURITY PARADIGM IN THE CONTEXT OF GEOPOLITICAL CHANGE	91
Тетяна Соломенна ЗБРОЙНА АГРЕСІЯ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ: ЗМІНА ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ВЕКТОРІВ	99
Віталій Чебаник СХІДНЕ ПАРТНЕРСТВО У ТРЕКАХ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄС: АМБІТНІ ПЛАНИ І РЕАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ	104
Максим Голобин, Ігор Гурак НЕДОРЕЧНІ ОБМЕЖЕННЯ ТА ПРОКРАСТИНАЦІЯ У КОНТЕКСТІ ДОПОМОГИ УКРАЇНІ З БОКУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПАРТНЕРІВ В УМОВАХ ШИРОКОМАСШТАБНОЇ АГРЕСІЇ РФ	108
Ernest Gavzer CRIMINAL PROSECUTION OF CASES INVOLVING MINORS WITHIN THE EASTERN PARTNERSHIP, IN THE CONTEXT OF GEOPOLITICAL AND SECURITY CHALLENGES...	112
Галина Невинна ТРИСТОРОННІЙ АЛЬЯНС РУМУНІЯ-УКРАЇНА-МОЛДОВА ЯК НОВИЙ ФОРМАТ ВІДНОСИН В РАМКАХ СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА	116
Дмитро Пасс, Ганна Пурій ЗНАЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ САНКЦІЙ ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ	120

Дмитро Колос РОЛЬ ДВОСТОРОННІХ БЕЗПЕКОВИХ ДОГОВОРІВ У ЄВРОАТЛАНТИЧНІЙ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ	124
Aliona Medveţcaia ECOLOGICAL TAXATION IN THE CONTEXT OF THE SECURITY CRISIS IN THE REGION (WAR IN UKRAINE)	128
 РОЗДІЛ 3 СИНЕРГІЯ ЗУСИЛЬ АКАДЕМІЧНИХ І ГРОМАДСЬКИХ СПІЛЬНОТ В КРАЇНАХ СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА: КОНСОЛІДАЦІЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО КУРСУ НА ТЛІ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ	
Таміла Герасимчук РОЛЬ ФОРУМУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА У ПРОЦЕСІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ	134
Ірина Сікорська СПІВРОБІТНИЦТВО «УНІВЕРСИТЕТ-ГРОМАДА»: КУЛЬТУРНИЙ ВИМІР	139
Олена Бойка ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ЗНАНЬ ПРО ЦСР: ВНЕСОК УНІВЕРСИТЕТІВ	141
Вадим Коробка, Юлія Коробка МАРІУПОЛЬСЬКА ГРОМАДСЬКІСТЬ У «БОЯХ ЗА ІСТОРІЮ» СВОГО МІСТА	144
Ольга Зінченко, Владислав Яковенко ЗЕЛЕНА ОСВІТА В ПАРАДИГМІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ	148
Лариса Саркісян ЗЕЛЕНИЙ ПЕРЕХІД В КРАЇНАХ СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА	153
Вікторія Редько ДО ПИТАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ Й РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО КУРСУ	156
Сергій Швидюк РОЛЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ПІДВИЩЕННІ СТІЙКОСТІ ГРОМАД УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	160
Руслана Клим ГРОМАДСЬКА ДУМКА БОЛГАР ЩОДО ВІЙНИ В УКРАЇНІ	169